

VAS MEGYEI KATASZTRÓFAVÉDELMI IGAZGATÓSÁG

ELŐTERJESZTÉS

a Vas Megyei Közgyűlés részére

Települések önvédelmi képességének fejlesztése helyi civil összefogással
című tárgysorozathoz

Előterjesztő:

**Dr. Bognár Balázs t. dandártábornok
igazgató**

I. Bevezetés:

A meteorológiai, hidrológiai, földtani jellegű káresemények települési szinten jelentkeznek, így ezek kezelését is az individualitás elvének megfelelően, helyi szinten kell megoldani. A meteorológiai, hidrológiai káresemények bekövetkezésére jellemző, hogy egy időben nagyobb területen több települést, esetleg járást, megyét érintően fejtik ki káros hatásait, miközben mind az infrastrukturális rendszerek, mind az állampolgárok életében, a közigazgatás működésében jelentős zavarokat okozhatnak. Ezeket a zavarokat fokozhatja az a tény is, hogy a természeti csapások kezelésére létrehozott hivatásos erőknek, ágazati-védekezési szerveknek a tömegesen jelentkező káresemények következményei felszámolása során véges technikai és humán erőforrás áll rendelkezésükre. Ezért szükséges, hogy minden település rendelkezzen megfelelő önvédelmi képességgel, mely biztosítja, hogy a hivatásos erők kiérkezéséig a kárfelszámolási tevékenység megkezdődjön és az emberi élet valamint az anyagi javak védelme biztosított legyen.

Szükséges, hogy a települések a megváltozott meteorológiai viszonyoknak, az egyre szélsőségesebbé váló időjárás következtében jelentkező védelmi feladatokra eredményesen reagálni képes önkéntes rendszert alakítsanak ki és tartsanak fenn. Azonban ezen önkéntes rendszer nem működhet elszigetelten, az események hatékony és sikeres kezelése érdekében szükséges, hogy együtt tudjon működni a szomszédos és a távolabbi települések védekezést folytató szervezetivel, kiegészítve egymás kepeségeit. Az együttműködés feltételeit az biztosítja, hogy valamennyi olyan szervezet, szerveződés, amely részt vesz a káresemények felszámolásában az országos katasztrófavédelmi rendszer részeként, a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel együttműködésben hajtja végre a felkészülési és kárfelszámolási tevékenységét.

A jelenlegi jogszabályi környezetben a fenti követelményeknek két civil szervezet-típus felel meg: az önkéntes tűzoltó egyesületek és a települési mentőszervezetek.

II. Önkéntes tűzoltó egyesületek

Az önkéntes tűzoltó egyesületek nagy múltra visszatekintő, komoly hagyományokkal rendelkező civil szerveződések, amelyek Magyarországon már a XIX. század második felében – az 1867-es kiegyezést követően – jöttek létre nagy számban. Jelenleg az önkéntes tűzoltó egyesületek (országosan 737 szervezet) a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, elsősorban a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok szakmai irányítása és felügyeleti ellenőrzése mellett végzik a tűzoltási és műszaki mentési, valamint a helyi lakosságtájékoztatási feladatokból valamint az árvíz, belvíz, és viharkárok elleni védekezésből álló szaktevékenységüket. A szaktevékenység ellátásának alapvető feltétele a működési terület szerinti hivatásos tűzoltósággal együttműködési megállapodást kössenek.

Vas megyében működő önkéntes tűzoltó egyesületek besorolása:

Vas megye az önkéntesség szempontból élenjáró szerepet tölt be hazánkban, ugyanis az ország valamennyi megyéjét figyelembe véve itt található a legtöbb – együttműködési megállapodással rendelkező – önkéntes tűzoltó egyesület. A megye hivatásos tűzoltó parancsnokságai jelenleg nyolcvankettő egyesülettel (a továbbiakban: ÖTE) rendelkeznek együttműködési megállapodással.

A megállapodás kategóriája az ÖTE rendelkezésére álló erő-, eszközállomány alapján a következők szerint határozható meg:

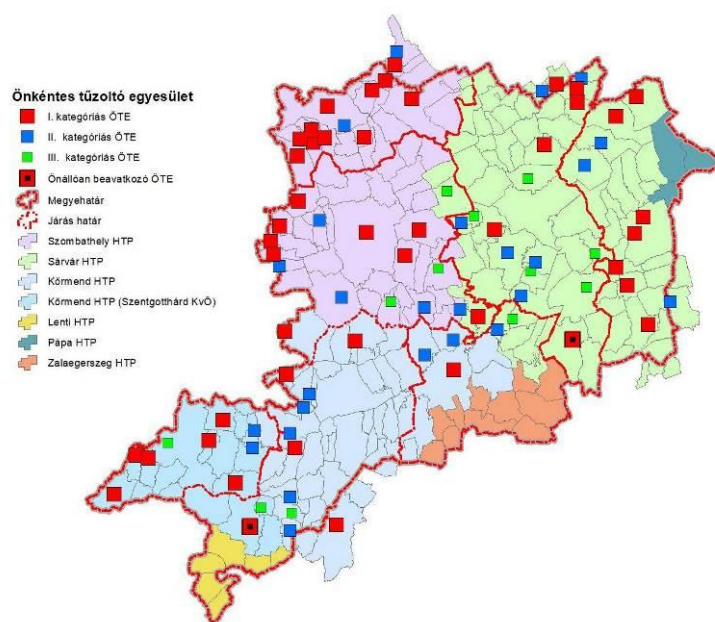
I. kategória: a tűzoltási, műszaki mentési tevékenység ellátásához az ÖTE rendelkezik tűzoltó gépjárművel vagy olyan gépjárművel, ami alkalmas a tűzoltáshoz és műszaki mentéshez

szükséges szakfelszerelések, oltóanyag, tűzoltó személyzet szállítására és a tevékenységi területén aktívan közreműködik a tűzoltói feladatok ellátásában;

II. kategória: a tűzoltási, műszaki mentési tevékenység ellátásához az ÖTE nem rendelkezik az I. kategóriának megfelelő gépjárművel, vagy rendelkezik az I. kategóriának megfelelő gépjárművel, de felszerelése vagy felkészültsége alapján a tűzoltói feladatok ellátását csak esetenként végzi;

III. kategória: az ÖTE tűzoltási, műszaki mentési tevékenységet nem végez, de tűz megelőzési tevékenységén belül ifjúságnevelő és hagyományörző tevékenységet aktívan lát el.

Az együttműködő egyesületek közül 45 egyesület I. kategóriás, 24 egyesület II. kategóriás, 13 egyesület III. kategóriás megállapodást kötött. Az I-es és a II-es kategóriás egyesületek káreseményeknél is beavatkozhatnak.

Az önkéntes tűzoltó egyesületek elhelyezkedése Vas megyében

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény alapján, azon ÖTE-k, akik a feltételeknek megfelelnek önállóan is beavatkozhatnak. Amennyiben a közvetlen beavatkozást végző tagok az előírt szakmai képesítéssel rendelkeznek, továbbá rendszeresített, bevizsgált felszerelések, megkülönböztető jelzéssel ellátott tűzoltó gépjármű is készenlében áll, ott – kérésükre – rendszerbeállító, továbbá évente minősítő gyakorlat kerül végrehajtásra. A gyakorlatok sikeres végrehajtása után az ÖTE tűzoltás vezetői jogosultságot szerez és az általa vállalt területen önálló tűzoltói beavatkozást is végezhet.

Vas megyében kettő egyesület (Hosszúpereszteg ÖTE és Őriszentpéter ÖTE) lát el önálló beavatkozási feladatokat.

Annak érdekében, hogy az ÖTE-k késedelem nélkül értesülhessenek a tevékenységi területükön bekövetkezett káreseményekről, kiépítésre került egy SMS-alapú értesítési rendszer, így a megyei műveléti irányító ügyeletekre beérkezett jelzés fogadását követően a rendszer automatikus értesítést küld az adott területre vonulást vállaló egyesület által megadott hat ÖTE tag részére. Az SMS-értesítés mellett, 2019 februárjától bevezetésre került a részletesebb információkat is tartalmazó, valamint mennyiségi korláttal nem érintett e-mail alapú értesítési rendszer is.

Önkéntes tűzoltó egyesületek vonulása káresetekhez:

Év	Káresetek száma összesen	Tűzeset	Műszaki mentés	Téves jelzés
2011.	1 503	604	614	285
2012.	1 590	733	618	239
2013.	1 967	475	1 241	251
2014.	1 641	352	1 088	201
2015.	1 249	414	645	190
2016.	1 514	404	726	384
2017.	2 318	516	1 436	366
2018.	1 581	400	857	324
2019.	1 633	470	847	316
2020.	1 836	439	957	440
2021.	1 755	441	910	456
Mindösszesen:	18 587	5 244	9 939	3 452

Az elmúlt 10 év Vas megyei káreseteinek összesítő táblázata

2020-ban 48 önkéntes tűzoltó egyesület összesen 319 alkalommal segítettek a hivatásos, illetve az önkormányzati tűzoltóságok beavatkozásait. Ebből 84 alkalommal tűzhöz, 235 esetben műszaki mentéshez vonultak

2021-ben 54 önkéntes tűzoltó egyesület összesen 362 káresethez vonult. A beavatkozások során 149 alkalommal tűzoltásban, 213 esetben műszaki mentési feladatok végrehajtásában működtek közre.

2022. augusztus 31-ig 47 önkéntes tűzoltó egyesület összesen 276 káresethez vonult. A beavatkozások során 134 alkalommal tűzoltásban, 142 esetben műszaki mentési feladatok végrehajtásában működtek közre.

Önkormányzati tűzoltóságok és önkéntes tűzoltó egyesületek támogatása:

Az idei évben a megyében szaktevékenységet ellátó önkéntes tűzoltó egyesületek közül összesen 73 egyesület nyújtott be pályázatot a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Magyar Tűzoltó Szövetség által közösen kiírt pályázatra. A pályázaton 60 ÖTE szerepelt sikeresen, ők mindösszesen 34,1 millió Ft támogatásban részesültek, ami az az országos pályázati összeg 11,9 %-a.

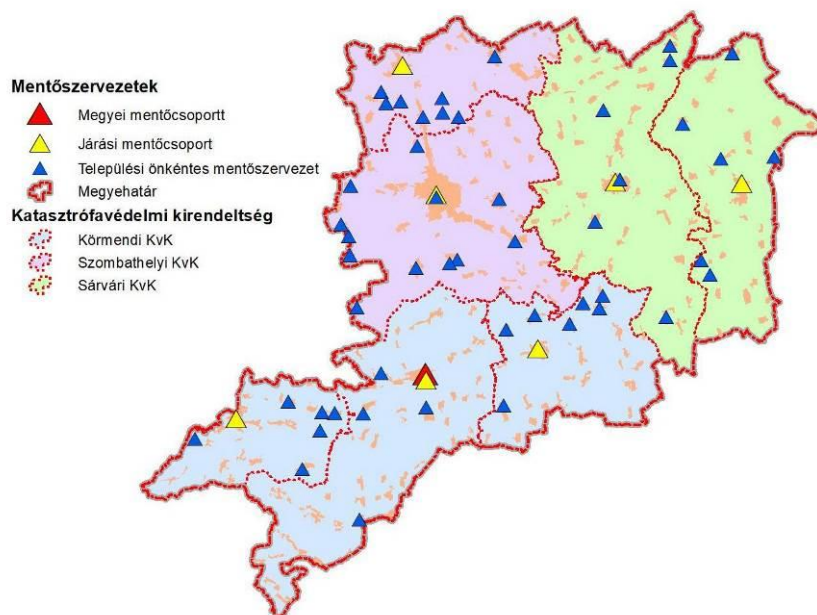
A sikeres pályázatot benyújtó szervezetek a támogatásokat működési költség finanszírozására, eszközbeszerzésekre, szertár építésre, felújításra valamint technikai eszközök javítására fordíthatják.

III. Mentőszervezetek (önkéntes polgári védelmi szervezetek, mentőcsoportok)

Mentőszervezetek létrehozására a 2011-ben a katasztrófavédelmi rendszer megújulását követően nyílt lehetőség. 2012-13-ban létrejöttek a megyei mentőszervezetek, majd 2013-tól kezdődően – Vas megyei példán alapulva megalakultak a járási illetve a települési mentőszervezetek. A mentőszervezet a katasztrófavédelmi törvény megfogalmazása szerint különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés. A kárfelszámolási feladatokban az a mentőszervezet vehet részt, amely a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által felügyelt Nemzeti Minősítési Rendszerben minősítést szerez, és együttműködési megállapodást köt a területileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatósággal.

Vas megyében megalakított mentőcsoportok besorolása:

A kárfelszámolásra és mentésre létrehozott állami, önkormányzati szervek személyi és technikai eszköz állománya kiegészítésére, a hatékony, mindenre kiterjedő kárelhárítás érdekében, a karitatív szervezetek, az önkéntes szervezetek, továbbá a gazdálkodók integrálásával a Vas Megyei Védelmi Bizottság elnökének egyetértésével, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatójának jóváhagyásával a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság szakmai irányításával, igazodva a közigazgatási struktúrához, megyei, járási és települési mentőcsoportok kerültek megalakításra. A mentőcsoportok rendszerbeállításával, majd a Nemzeti Minősítő Rendszerben végrehajtott minősítésükkel, jelentősen növekedett Vas megye állampolgárainak biztonsága. A személyi állomány elsajátított ismeretei garantálják viharok és vízkárok (árvizek, villámárvizek, helyi vízkárok) bekövetkezése esetén a gyors, szakszerű beavatkozást.

Az önkéntes mentőszervezetek elhelyezkedése Vas megyében

A megyében területi rendeltetésű szervezatként egy megyei rendeletrésű mentőszervezet, az Őrség-Goričko-Raab Mentőcsoport 44 fővel, és hét járási mentőszervezet összesen 232 fő önkéntessel működik. A megyei mentőszervezet árvízi és vízi mentési szakterületre, a járási mentőszervezetek alapvető vízkárelhárítási szakterületre szóló nemzeti minősítéssel rendelkezik.

A megye 216 települése közül jelenleg 53 településen került megalakításra önkéntes települési mentőcsoport, amely felváltotta, illetve kiegészíti az adott településeken a köteles polgári védelmi szervezeteket. A települési mentőcsoportokban kizárólag önkéntesen jelentkező állampolgárok vannak beosztva. Az 53 mentőszervezetben összesen 985 fő vállalta a polgári védelmi szolgálat végrehajtását. Három települési mentőcsoport vezetés-irányítás, logisztikai szakterületre, a többi mentőcsoport alapvető vízkárelhárítási szakterületre szóló nemzeti minősítéssel rendelkezik.

Az önkéntes mentőcsoportok felkészítései:

A mentőszervezetek megalakulásukat követően a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által végrehajtott elméleti és gyakorlati felkészítéseken vesznek részt. Az elméleti felkészítéseken megismerkednek az alkalmazás során végrehajtandó szakfeladatok elméleti hátterével, megismerkednek a hatályos szabályozókkal valamint a munka- és balesetvédelmi ismeretekkel. A gyakorlati felkészítések során megismerkednek a vezetés-irányítási rendszerrel, a szükséges

szakmai fogásokkal, begyakorolják a rendszeresített eszközök alkalmazását valamint a kárterületen történő együttműködést a védekezésbe bevont más szervekkel, szervezetekkel.

A gyakorlatok közül kiemelkednek a Nemzeti Minősítő Rendszer gyakorlatai, amelyek során a mentőcsoportok a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által kiadott szakmai irányelveknek megfelelően bemutatják, hogy a választott szakterületnek megfelelő szervezeti struktúrával, felszerelésekkel, eszközökkel rendelkeznek, és azokat hatékonyan tudják alkalmazni a káresemények felszámolás során. A nemzeti minősítő gyakorlat során megszerzhető nemzeti minősítés öt évig érvényes, így a minősítő gyakorlatokat minden mentőszervezet esetében öt évente meg kell ismételni. A megyében az első nemzeti minősítő gyakorlatot az Őrség-Goričko-Raab Mentőcsoport hajtotta végre 2012-ben.

A Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság törekszik arra, hogy a nemzeti minősítő gyakorlatok értékteremtő, komplex katasztrófavédelmi gyakorlatok keretében kerüljön végrehajtásra. Ennek megfelelően a gyakorlatok során összetett káresemények kerülnek modellezésre, melyek felszámolásába több szerv és szervezet (vízügyi igazgatóság, rendőrség, honvédség, mentőszolgálat, közútkezelő, közműszolgáltatók, közlekedési vállalatok, önkormányzatok, önkéntes tűzoltó egyesületek) is bevonásra kerül. A komplex gyakorlatokon egy időben 200-250 személy vesz részt.

A katasztrófavédelmi gyakorlatok közül kiemelkedőek a „SI-HU-A” magyar-szlovén-osztrák nemzetközi katasztrófa-felszámolási együttműködési gyakorlatok, melyek végrehajtása több éves múltra tekintenek vissza. A gyakorlatok keretében a Szentgotthárdi Járásban, a hármashatár térségében határ menti szlovén, osztrák és magyar önkéntes tűzoltó egyesületek bevonásával komplex, nagy területi kiterjedésű káresemények (épület és szabadtéri tüzek, villámárvízi és viharkárok) felszámolása során, az együttműködést gyakorolják be a résztvevő szervek, szervezetek.

2019-től valamennyi komplex gyakorlatba bevonásra kerül az MH 83. Poppr Emil Területvédelmi Zászlóalj önkéntes tartalékosokból álló állománya is, akik a terület biztosítási feladatokon túl az árvíz védekezési, elsősegély-nyújtási, eltűnt személy felkutatási valamint területfertőtlenítési feladatok végrehajtásában vesznek részt együttműködve a mentőcsoportok állományával. A honvédségi alakulatokkal történő hatékonyabb együttműködés érdekében 2016. október 16-án a Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság együttműködési megállapodást kötött a Magyar Honvédség Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnoksága.

Az önkéntes mentőcsoportok beavatkozásai:

A mentőszervezetek elsősorban nagyobb káreseményeknél – árvizek nagy kiterjedésű viharkárok esetén kerülnek alkalmazásra. Ilyen jelentősebb esemény volt 2018-ban Hegyhátszentjakab térségét érintő rendkívüli mennyiségű eső következtében a Vadása-tavak megcsúszott gátjának a megtámasztása, ahol két napon keresztül összesen 192 fő – elsősorban mentőcsoport illetve ÖTE tag – dolgozott.

2021 nyarán Vas megyei mentőcsoportok is részt vettek a Somogy megyei Kadarkúton és a Baranya megyei Sellyén bekövetkezett viharkárok (jégverés) következményeinek felszámolásában.

A kiemelt jelentőségű káresemények mellett a bekövetkező helyi vízkárok, viharkárok, tüzesetek felszámolásában, műszaki mentésekben, eltűnt személyek keresésében vagy a mentési munkálatok logisztikai biztosításában vesznek részt. 2022-ben, a beszámoló összeállításáig a megyében összesen 34 esetben avatkozott be mentőszervezet.

Az önkéntes mentőszervezetek támogatása:

Az önkéntes szervezetek korszerű technikai eszközökkel történő ellátása, és azok kezelésére történő kiképzése, felkészítése a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által kiírt nemzeti pályázatok, valamint a KEHOP pályázati rendszer keretein belül valósul meg. Ezek keretében a Vas Megyében működő önkéntes szervezetek személyszállító és terepjáró gépkocsikhoz, quad-okhoz, utánfutókhoz, kisgépekhez (szivattyú, aggregátor, láncfűrész stb.) védőeszközökhöz, kéziszerszámokhoz, jutottak hozzá, továbbá a korábbi pályázatokon elnyert gépjármű technikai eszközök üzemeltetési költségei kerültek támogatásra. Három évre visszatekintve éves szinten átlagosan 70 millió Ft értékben kapnak pályázati úton támogatást.

IV. Összegzés:

A katasztrófavédelmi tevékenységet végrehajtó civil szervezetek (önkéntes tűzoltó egyesületek, önkéntes polgári védelmi szervezetek, mentőcsoportok) nagymértékben hozzájárulnak a megye biztonságának folyamatos fenntartásához, biztosítják, hogy a bekövetkező káresemények során a helyben lévő felszerelt és felkészített önkéntesek meg tudják kezdeni a beavatkozást a hivatásos erők kiérkezéséig. Tömegesen illetve nagy területre kiterjedően bekövetkezett káresemények során a leterhelt hivatásos egységekkel együttműködve gyorsítják a károk felszámolását, ezzel biztosítják a további járulékos károk kialakulásának minimalizálását.

A megye települései önvédelmi képességének fokozása érdekében a Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a „határmenti együttműködés az extrém időjárás hatásainak leküzdésére” című Interreg Central Europe program keretében a korábban megkezdett együttműködések erősíteni kívánja. A projekt célja a fenntartható fejlesztés közös stratégiái által a közösségi prioritásokhoz kapcsolódva, a határokon átnyúló katasztrófavédelmi, lakosságvédelmi, tűzvédelmi, ipari baleset megelőzési tevékenységek fejlesztése.

A Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a jövőben is kiemelt területként kezeli az önkéntesekkel való foglalkozást, elősegíti új szervezetek megalakulását, a meglévők folyamatos fejlesztését és továbbképzését.